

του Αϊ-Δημήτρη, της Αγίας Μαρίας, είναι σαν να μιλάμε με τον ίδιο το Χριστό, την ίδια την Παναγία, τους ίδιους τους αγίους. Εκείνοι ακούν τις προσευχές, τις ευχαριστίες, τις δοξολογίες και τις αιτήσεις μας και τις μεταφέρουν στον Θεό».

Τα παιδιά είχαν αφαιρεθεί, ακούγοντας πράγματα καινούρια και τόσο όμορφα! Ο χρόνος, όμως, της επίσκεψης είχε ολοκληρωθεί. Ο κύριος Γιάννης κοίταξε με νόημα τον Θανάση. Τελικά, το να μιλάς με τις εικόνες δεν είναι προνόμιο μόνο των μεγάλων!

Εργασίες

1. Βρίσκουμε ποια από τα παρακάτω πρόσωπα εικονίζονται στην εικόνα της Ανάστασης.

Ο Χριστός, η Παναγία, ο Μ. Βασίλειος, ο Αδάμ, τα πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης, ο Άβελ, η Εύα, ο Πρόδρομος, ο Κάιν, οι Απόστολοι, ο Σολομώντας, ο Δαβίδ, ο Άδης.

2. Τι κοινό έχει η απεικόνιση των ρούχων του Χριστού στις εικόνες του μαθήματος; Μπορείτε να εξηγήσετε το λόγο;

3. Μπορείτε να εξηγήσετε την έκπληξη των μαθητών στην εικόνα της Μεταμόρφωσης του Χριστού;

4. Σε ποια εικόνα εμφανίζεται...

Ο Χριστός, ο Πέτρος, ο Άδης, ο Ιάκωβος, η Εύα, ο Αδάμ, το Άγιο Πνεύμα, ο Μωυσής, ο Άβελ, ο Ηλίας, ο μαθητής Ιωάννης, ο Ιορδάνης, ο Ιωάννης ο Πρόδρομος, οι άγγελοι, ο Δαβίδ, ο Κάιν.

ΒΑΠΤΙΣΗ: .....

.....

ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ: .....

.....

ΑΝΑΣΤΑΣΗ: .....

.....

Παραθέματα

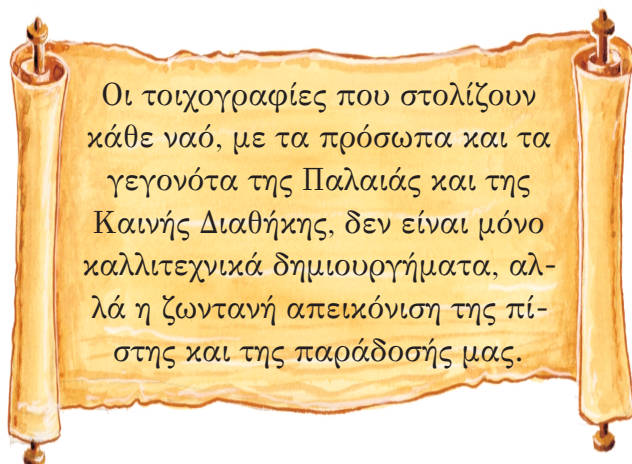
★ Ο λόγος της ύπαρξης των εικόνων είναι να υπηρετούν το Θεό, όσο και τους ανθρώπους. Η εικόνα είναι ένα παραθύρι μέσα από το οποίο ο Λαός του Θεού, η Εκκλησία, μπορεί να δει τη Βασιλεία (του Θεού) και για τούτο το λόγο κάθε γραμμή, κάθε χρώμα, κάθε χαρακτηριστικό της μορφής αποκτά ένα ιδιαίτερο νόημα.

(Ελισάβετ Θεοκρίτοφ, στο Michel Quenot, *Η Εικόνα, Θέα της Βασιλείας του Θεού*, σ. 79)

★ Τι περισσότερο χρειαζόμαστε ως φωτεινό παράδειγμα, ώστε να αποδειχθεί ότι οι εικόνες αποτελούν βιβλία για τους αγράμματους και ότι δεν παύουν χωρίς φωνή να μας κηρύττουν την τιμή των αγίων και έτσι να μας διδάσκουν αλλά και να αγιάζουν την όρασή μας; Δεν έχω οικονομική δυνατότητα για βιβλία, δεν έχω χρόνο για ανάγνωση. Μπαίνω στην Εκκλησία, το κοινό για όλους μας ιατρείο...και εκεί η εικόνα με τραβά να δω το άνθος της και σαν λιβάδι με ευχαριστεί στα μάτια και με τρόπο που δεν καταλαβαίνω, με αγιάζει.

(Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός, *Λόγοι απολογητικοί προς τους διαβάλλοντας τας ιεράς εικόνας*, Ι 47)

4.6 Τοιχογραφίες που διηγούνται ποηλά

- A. Κάθε ναός, με τις τοιχογραφίες του, διηγείται τα πιο σημαντικά περιστατικά της ζωής του Χριστού, της Παναγίας και των αγίων μας.
- B. Όλες οι εικόνες είναι ταξινομημένες σε εικονογραφικές ζώνες.

Μια επίσκεψη στο σπίτι...του Θεού!

Η εκδρομή στην εξοχή ενθουσίασε τα παιδιά. Ένας μικρός ανθισμένος λόφος, με μια πετρόκτιστη Εκκλησία στην κορυφή του, θα τα φιλοξενούσε για αρκετές ώρες. Φτάνοντας, ξεχύθηκαν για να απολαύσουν τα αγαπημένα τους παιχνίδια. Σε μια στιγμή ανάπαυλας, ο Θοδωρής έριξε την ιδέα: Επίσκεψη στο Εκκλησάκι! Ο δάσκαλος συμφώνησε και όλοι μαζί ξεκίνησαν. Ο ιερέας τους υποδέχτηκε με ένα πλατύ χαμόγελο. «Την ευχή σας παππούλη», είπε ο Θόδωρος. «Του Κυρίου μας την ευχή να έχετε! Καλώς ορίσατε στο σπίτι του παιδιά μου», απάντησε ο ιερέας. Μπήκαν με τάξη στον ναό που ήταν γεμάτος τοιχογραφίες με πρόσωπα γνωστά. Ο Άγιος Γεώργιος, η Παναγία, ο Άγιος Δημήτριος, ο Μέγας Αντώνιος. Άλλα κοιτούσαν με γλυκύτητα, άλλα, πιο αυστηρά, φαινόταν να προσεύχονται με σοβαρό ύφος, ενώ κάποια εικονίζονταν την ώρα του μαρτυρίου τους. Ήταν όλα τόσο ζωντανά!

Ο ναός χωρίζεται σε εικονογραφικές ζώνες

Τα παιδιά άναψαν από ένα κεράκι και προσκύνησαν τις εικόνες. Μετά προχώρησαν στο κέντρο του ναού. «Ο ναός παιδιά μου», είπε ο ιερέας, «έχει εικονογραφηθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξηγεί στον άνθρωπο την πίστη και τη διδασκαλία της Εκκλησίας μας. Καμία αγιογραφία δεν βρίσκεται τυχαία στη θέση που βλέπετε. Πρέπει να ξέρετε, ότι ο ναός, με βάση τις τοιχογραφίες του, χωρίζεται σε τρεις ζώνες ή κύκλους, όπως λέμε: στον **δογματικό**, τον **λειτουργικό** και τον **ιστορικό**. Ο δογματικός κύκλος λέγεται έτσι, γιατί μας παρουσιάζει με εικόνες την πίστη και τη διδασκαλία της Εκκλη-

Ο ναός ήταν γεμάτος τοιχογραφίες... (γενική άποψη της δυτικής πλευράς του κυρίως ναού της Ι. Μ. Μεγάλου Μετεώρου).

Ο Χριστός- Παντοκράτορας εικονίζεται πάντοτε στον τρούλο, κρατώντας το Ευαγγέλιο και με βλέμμα που κοιτάζει αυστηρά, αλλά και με αγάπη, δίνει την ευλογία του στον κόσμο (εικόνα από τον τρούλο της Ι. Μ. Σταυρονικήτα, Αγ. Όρος).

Η Πλατυτέρα και ο Μυστικός Δείπνος (Παρεκκλήσιο Ιω. Προδρόμου, Ι. Μ. Σταυρονικήτα, Άγ. Όρος).

των ουρανών". Καθισμένη σε θρόνο, με τον Ιησού βρέφος στην αγκαλιά της, είναι η "γέφυρα" όπως λέμε, που συνδέει τα μέλη της Εκκλησίας με το Θεό. Κάτω από την Πλατυτέρα εικονίζεται η Θεία Κοινωνία των Αποστόλων από τον ίδιο το Χριστό. Κοινά του βρίσκονται οι μεγάλοι ιεράρχες που έχουν γράψει τις λειτουργίες της Εκκλησίας μας, ο Μ. Βασίλειος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, οι οποίοι λειτουργούν μαζί του. Αυτός είναι ο λειτουργικός κύκλος παιδιά».

σίας μας. Κοιτάζοντας τον τρούλο για παράδειγμα, θυμόμαστε την απεραντοσύνη του ουρανού, όπου κατοικεί ο Θεός. Εκεί εικονίζεται ο Χριστός, κρατώντας το Ευαγγέλιο και δίνοντας την ευλογία του σε όλο τον κόσμο».

Ο λειτουργικός κύκλος

Και ο παππούλης συνέχισε: «Λίγο πιο κάτω, εκεί που ενώνεται το δάπεδο (γη), με τον τρούλο (ουρανό), βρίσκεται η κόγχη, όπου η Παναγία εικονίζεται ως η "Πλατυτέρα

«Η λειτουργία των αγγέλων», με Αρχιερέα τον Χριστό. Παράσταση που συναντούμε κάτω από την Πλατυτέρα (τοιχογραφία από την Ι. Μ. Φιλανθρωπινών στο νησί της λίμνης των Ιωαννίνων).

Ο ιστορικός κύκλος

«Και ο ιστορικός κύκλος παππούλη;» ρώτησε η Βασιλική. «Τον ονομάζουμε έτσι, γιατί περιγράφει σκηνές από τη ζωή του Χριστού, της Θεοτόκου και των αγίων. Σε αυτόν εξιστορούνται όλα τα μεγάλα γεγονότα, όπως η Γέννηση, η Βάπτισμα, η Σταύρωση, η Ανάσταση, τα θαύματα, οι παραβολές, η Γέννηση της Θεοτόκου, ο Ευαγγελισμός, η Κοίμησή της, καθώς και παραστάσεις μαρτύρων και οσίων της Εκκλησίας μας».

Και η «Βαϊοφόρος» είναι μία από τις παραστάσεις του ιστορικού κύκλου (Ι. Μ. Διονυσίου, Άγ. Όρος).

Και ο ιερέας συνέχισε: «Οι εικονογραφικοί κύκλοι κλείνουν με τον λεγόμενο «ποδέα», την ποδιά δηλαδή, ένα είδος ζωγραφισμένου υφάσματος, το οποίο είναι διακοσμημένο με λεπτά σχέδια και αγκαλιάζει γύρω γύρω όλο τον ναό».

Τα παιδιά, θαμπωμένα, παρακολουθούσαν τον εκπληκτικό κόσμο, που ανοίχτηκε μπροστά τους με την ξενάγηση του ιερέα. Είχε έρθει όμως η ώρα να φύγουν. Βγαίνοντας, προσκύνησαν πάλι τις εικόνες, πήραν την ευχή του ιερέα και τον ευχαρίστησαν. Ο παππούλης, χαμογελαστός στην έξοδο του ναού, τα ευλογούσε, ακούγοντας τα σχόλιά τους. Σίγουρα είχαν πολλά να πουν...

Εργασίες**1. Αντιστοιχίζουμε**

Τέμπλο •
 Ιερό Βήμα •
 Άμβωνας •
 Ημικύκλιο •
 Τρούλος •

- Παντοκράτορας
- Ψαλτήρι
- Ευαγγέλιο
- Παγκάρι
- Αγία Τράπεζα
- Εικονοστάσι
- Παναγία
- Δωδεκάορτο

2. Βάζουμε στη σωστή σειρά τις εικόνες των μεγάλων Δεσποτικών εορτών (λέγονται και «Δωδεκάορτο»), με βάση τον χρόνο που κάθε γεγονός συνέβη.

Η Μεταμόρφωση, η Βάπτιση, η Βαϊοφόρος, η Γέννηση, ο Ευαγγελισμός, η Ανάσταση του Λαζάρου, η Σταύρωση, ο Μυστικός Δείπνος, η Ανάσταση, η Ανάληψη, η Πεντηκοστή, η Υπαπαντή.

.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

3. Επισκεπτόμαστε το ναό της περιοχής μας και ξεναγούμαστε κι εμείς στις τοιχογραφίες του. Μετά σημειώνουμε τα αισθήματα που νιώσαμε από την επίσκεψή μας αυτή.**Παράθεμα**

Λέει ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός: «Μπαίνω μέσα στο κοινό ιατρείο των ψυχών, την Εκκλησία, πνιγμένος από τους λογισμούς, σαν να βρίσκομαι μέσα σε αγκάθια. Η ομορφιά της αγιογραφίας με έλκει και με τραβάει και άθελά μου αφήνει μέσα στην ψυχή μου δοξολογία Θεού. Είδα την υπομονή του Μάρτυρα, την ανταμοιβή των στεφάνων και την προθυμία σα φωτιά να με ανάβει από ζήλο. Πέφτω και προσκυνώ τον Θεό δια μέσου του Μάρτυρα και παίρνω τη σωτηρία μου».

I. M. Καρέα, *Εσύ τι ξέρεις για τις εικόνες; Αισθητική-ιστορική-θεολογική προσέγγιση (ερωταποκρίσεις)*

